

- СПТУ : сб. науч. трудов. – Ленинград : ВНИИ ПТО, 1992.
3. Батышев С. Я. Производственная педагогика : учебник для работников, занимающихся профессиональным обучением рабочих на производстве. – М. : Машиностроение, 1984. – 672 с., ил.
 4. Батышев С. Я. Профессиональная педагогика : учебник для студентов, обучающихся по педагогическим специальностям и направлениям. – М. : Ассоциация “Профессиональное образование”, 1999. – 904 с.
 5. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
 6. Професійна освіта : Словник : навч. посіб. / уклад С. І. Гончаренко [та ін.] ; за ред. Н. Г. Ничкало. – К. : Вища шк., 1989.

Дейнека Е. Н. Интеграция физики со специальными предметами.

Система межпредметных связей рассматривается как одно из способов обучения. Рассмотрены методические пути осуществления связи производственного и теоретического обучения между разными дисциплинами.

Ключевые слова: электрическая машина, ударная вязкость, ВПУ, межпредметные связи.

Deyneka O. The integration of physics with special items.

Interdisciplinary relations system is considered as a means of learning. The methodical ways of production and communication between the various theoretical studies disciplines.

Keywords: electric machine, shock viscosity, HPS, interdisciplinary.

Демченко Ю. М.

**Кіровоградський державний педагогічний університет
імені В. Винниченка**

ДО ПИТАННЯ ПРО МОДЕРНІЗАЦІЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ОЦІНКИ ТА ЇЇ ЯКОСТІ

У статті обґрунтовується орієнтування процесу модернізації змісту вищої освіти України на досягнення нової її якості.

Ключові слова: модернізація освіти, якість вищої освіти, оцінка якості освіти.

Протягом усього розвитку суспільства склалися різні парадигми освіти та виховання людства. Людство постійно збагачує теорію та практику навчання. Стратегія розвитку освіти обумовлена потребами суспільства, освітньої інфраструктури та реальними можливостями навчальних закладів. Розвиток держави, структурні перетворення на мікро- і макроекономічному рівнях повинні гармонійно поєднуватися з модернізацією освіти для того, щоб задовольнити потреби й прагнення людей, особливо молоді, встановити нову систему суспільних цінностей у сфері діяльності як в громадському, так і у приватному секторах.

Інтеграційні процеси, що проходять у світовому співтоваристві в усіх сферах людської діяльності, торкнулися також і системи освіти: організовується єдиний світовий освітній простір. В українському суспільстві вже сформувалося негативне ставлення до словосполучення “реформа освіти”, хоч очевидним є факт, що система освіти України потребує модернізації і вдосконалення.

Суть перетворень, що поводяться у європейських вузах у рамках Болонського процесу, полягає у посиленні ролі університетів, у розвитку європейської культури, зміцненні інтелектуального, соціального, науково-дослідницького потенціалу. Створення європейської сфери вищої освіти покликане сприяти доступу іноземних громадян до національних навчальних закладів та визнання їх дипломів. Три головні цілі об’єднання систем освіти різних країн, що повинні реалізуватися у рамках Болонської декларації, – мобільність студентів і викладачів, працевлаштування і конкурентноздатність [5, с. 15].

Програма модернізації сучасної освіти орієнтована на досягнення нової якості освіти.

У зв'язку з цим виникає питання про те, що розуміється під якістю освіти і про яку нову якість мова йде. У педагогічній літературі та практиці поширене поняття "якість знань". Якість знань визначається тим, які властивості вони мають. У свій час характер педагогічного штамп придбало завдання формування в студентів повних, глибоких і міцних знань. Дослідження, виконане в 70-ті роки групою вчених, виявило крім повноти, глибини та міцності й інші якості знань: оперативність, гнучкість, конкретність та узагальненість, згорнутість і розгорнутість, систематичність, системність, усвідомленість.

Сукупність перерахованих характеристик знань дає, безумовно, досить точне уявлення про те, як можна оцінювати якість знань. Але варто помітити, що якість знань не тотожна поняттю "якість освіти", тому що результатом освіти можуть бути знання, що не мають великої цінності. Тому цілком можна уявити таку ситуацію: якість знань, отриманих студентами, висока, а якість освіти – низька (так нерідко, на жаль, буває в житті).

Для відповіді на запитання про те, що розуміється під якістю освіти, треба попередньо уточнити, що розуміється під освітою. Слід відразу ж зазначити, що в поглядах на сутність освіти за останні десятиліття відбулися зміни. У "Педагогічній енциклопедії" дається таке визначення цього поняття: "Освіта – процес і результат засвоєння систематизованих знань, умінь і навичок". Пізніше під впливом робіт В. Краєвського, І. Лернера, М. Скаткіна відбувались уточнення даного поняття. Під освітою починають розуміти процес і результат засвоєння соціального досвіду, основними елементами якого є знання, уміння й навички, досвід творчої діяльності, цінності. Для України модернізація системи контролю якості постає актуальною проблемою в першу чергу в контексті загальноєвропейського простору вищої освіти. У "Російській педагогічній енциклопедії" освіта визначається як процес педагогічно організованої соціалізації, здійснюваної в інтересах особистості й суспільства. Таким чином, акцент у визначенні переноситься на результат освіти, в якості якого розглядається соціалізація учнів. Але освіта є не єдиним інститутом соціалізації. Тому виникає необхідність визначити специфічні можливості освіти як фактора соціалізації.

Соціалізацію можна розглядати як розвиток у людини здатності до рішення проблем у різних сферах її життєдіяльності. У цьому випадку освіту варто розуміти, як спеціально організований процес розвитку в студентів здатності до самостійного вирішення проблем на основі використання освоенного соціального досвіду, елементом якого є досвід самих студентів.

Отже, ключовим у визначенні сутності освіти є здатність до розв'язання проблем. Якість освіти в цьому випадку виражається у здатності вирішувати проблеми, що мають соціальну й особистісну значущість. Інакше кажучи, якість освіти визначається відповідністю її результатів соціальним очікуванням і запитам особистості.

Нова якість освіти означає розвиток в студентів здатності до вирішення нових проблем. У зв'язку з цим виникає питання про те, до рішення яких нових проблем зможе підготувати навчальний заклад своїх учасників у результаті реалізації програми модернізації освіти.

Виникнення нових проблем, які повинна вирішувати людина в різних сферах своєї діяльності, обумовлене змінами, що відбуваються в суспільстві. Серед таких змін можна назвати:

1. На прискорення темпів розвитку суспільства, розширення можливостей політичного та соціального вибору, що викликає необхідність підвищення рівня готовності громадян до такого вибору.

2. Перехід до постіндустріального, інформаційного суспільства, значне розширення масштабів міжкультурної взаємодії, у зв'язку із чим особливу важливість набувають фактори комунікативності та толерантності.

3. Виникнення та зростання глобальних проблем, які можуть бути вирішені лише в результаті співробітництва в рамках міжнародного співтовариства, що вимагає формування сучасного мислення в молодого покоління.

4. Динамічний розвиток економіки, ріст конкуренції, скорочення сфери некваліфікованої та малокваліфікованої праці, глибокі структурні зміни у сфері зайнятості,

що визначають постійну потребу в підвищенні професійної кваліфікації та перепідготовці працівників, росту їхньої професійної мобільності.

5. Зростання ролі людського капіталу, який у розвинених країнах становить 70-80% національного багатства, що, у свою чергу, зумовлює інтенсивний, випереджальний розвиток освіти як молоді, так і дорослого населення.

До цього слід додати проблеми, пов'язані з особливостями сучасного етапу розвитку країни, обумовлені процесом переходу до ринкової економіки та громадянського суспільства.

Враховуючи стан української системи вищої освіти, важливим напрямом модернізації діяльності ВНЗ у контексті Болонського процесу для нас стане лібералізація вищої школи, навчання студентів принципам свободи і відповідальності, оскільки тільки внутрішньо вільна людина, яка засвоїла мистецтво прийняття рішень і відповідальна за них, може бути по-справжньому свідомим громадянином, конкурентоспроможним і мобільним професіоналом [1, с. 5]. При цьому стануть актуальними високі вимоги до якості освіти, її безперервного удосконалення, до ресурсу свободи учнів (студентів), що забезпечує високу мотивацію навчання. Освіта буде мобільною, сконденсованою, прагматичною, наскрізною, особистісно-центричною, спрямованою на запити суспільства і часу. Педагогічний процес будуватиметься на сучасних освітніх технологіях.

В останні роки якість вищої освіти в Україні знижується. Як справедливо зазначає М. З. Згуровський, “в масовому вимірі освіта стала менш якісною, а переважна більшість випускників вищих навчальних закладів (особливо нових) не конкурентоспроможна на європейському ринку праці” [2]. Однією з актуальних проблем сьогодення залишаються забезпечення й оцінювання якості вищої освіти, визначення показників якості підготовки фахівця у ВНЗ. У сучасних умовах розвитку нашого суспільства вищий навчальний заклад надає різноманітні послуги, замовниками яких є: по-перше особистість, яка здобуває освіту, по-друге – виробництво, для якого готуються кваліфіковані фахівці, по-третє – держава, яка виступає як гарант освітнього процесу [4, с. 22]. Отже, якість освіти – це ряд системно-соціальних якостей і характеристик, які визначають відповідність системи освіти прийнятним вимогам, соціальним нормам, державним освітнім стандартам. Отримання якісної освіти безпосередньо залежить від якості самих вимог (цілей, стандартів і норм), якості ресурсів (програми, кадровий потенціал, контингент абітурієнтів, матеріально-технічне забезпечення, фінанси і т.д.) та якості освітніх процесів (наукова та навчальна діяльність, управління, освітні технології), які безпосередньо забезпечують підготовку фахівців. У світовій практиці застосовуються три основних підходи до оцінювання якості освіти:

– репутаційний підхід базується на використанні експертного механізму для оцінки рівня професійних освітніх програм та навчальних закладів в цілому,

– результативний – це вимірювання кількісних показників діяльності вищого навчального закладу,

– загальний – базується на принципах Total Quality Management і вимог до систем менеджменту якості International Organization for Standardization.

Сьогодні українські університети створюють системи якості, використовуючи загальний підхід. В наш час більшість моделей управління якістю освітою і наукових досліджень у вузах побудовані на основі оціночного підходу, що пропонує статистичну обробку досягнутих результатів. Але світовою тенденцією є перехід до моделі, яка відповідає концепції загального управління якістю (Total Quality Management, TQM). Концепція TQM пропонує вузу чіткої і ясно сформульованої місії і стратегічних цілей, які зроблені в результаті досліджень потреб зовнішньої сфери в основних продуктах діяльності вузу.

Кількість підходів може бути більшою:

– традиційний (престижність ВНЗ) – означає, що забезпечити якість освіти – значить зробити ВНЗ престижним, тому що по визначенню випускник такого вузу займає більш вигідні позиції на ринку праці;

– науковий підхід – це відповідність стандартам;

– менеджерський вважає, що якісною може бути така освіта, якою задоволений клієнт;
 – споживчий – це коли сам споживач визначає якість, і в результаті будь-яке бажання буде виконано, а головне вуз отримає за це кошти;
 – демократичний означає, що вищий навчальний заклад приносить користь суспільству, тому регіону, де він знаходиться [3, с. 16].

Безпосередній вплив на освітні результати роблять мета освіти (точніше, цілеспрямованість освітнього процесу, цільові орієнтації його учасників), зміст освіти (діючі в системі освіти стандарти), організація освітнього процесу, застосовувані освітні технології. До цього списку треба додати ще один фактор, що інтегрує всі інші, – уклад життя закладу, що визначається відносинами учасників освітнього процесу, їхніми цінностями.

У програмі модернізації освіти робиться спроба сформулювати орієнтації на досягнення метапредметних результатів – на розвиток здатності учасників навчального процесу вирішувати певні групи проблем у різних сферах життєдіяльності (а не тільки в пізнавальній сфері і, тим більше, не тільки в навчальній діяльності).

Від якості освіти залежить збагачення культурних національних цінностей, як держави в цілому так і певних її регіонів. Розвиток науки та техніки, стрімкий ріст усіх сфер суспільного виробництва вимагає від сучасної освіти постійного оновлення змісту, структури стилю управління, методів і форм навчання. Сучасне забезпечення суспільства полягає в тому, щоб створити такі умови навчання, за яких би кожний вихованець успішно розвивався свій інтелект, був готовий до творчої самореалізації; щоб створити умови для формування національної самосвідомості активної життєвої позиції громадянина-патріота, який може стати активним учасником процесу утвердження незалежної України.

Сучасні тенденції до уніфікації примушують учасників українського освітнього процесу ставити і вирішувати все конкретніші та практичніші завдання, намагались зосереджуватись на головному. Так, вивчення досвіду оцінювання якості вищої освіти в окремо взятих європейських країнах має поступитись (за пріоритетністю) тіснішій співпраці з конкретною організацією – європейською мережею з гарантування якості у вищій освіті, бо саме вона є сьогодні основним виразником освітніх прагнень європейської спільноти.

Використана література:

1. Андрущенко В. Модернізація вищої освіти України в контексті Болонського процесу // Освіта. – 2004. – 12-19 травня. – С. 4-5.
2. Згуровський М. З. Болонський процес – структурна реформа вищої освіти на європейському просторі / <http://www.ntu-kpi.kiev.ua>
3. Каменская Е. Виступ 12-13 березня 2001 р. в Російському університеті дружби народів на “круглому столі” з проблем якості вищої освіти: “Обеспечение качества высшего образования: российский опыт в международном контексте” // Alma Mater (“Вестник высшей школы”). – 2001. – № 6. – С. 16.
4. Логачев В. Система качества для образовательных услуг / В. Логачев // Высшее образование в России. – 2001. – № 1. – С. 20-24.
5. Лукичев Г. А. Интеграция и эффективность – цели реформ в высшем образовании стран Европы // Научный вестник Московского государственного технического университета гражданской авиации. – 2000. – № 26. – С. 13-18.

Демченко Ю. Н. К вопросу о модернизации высшего образования в контексте оценки и его качества.

В статье обосновывается ориентирование процесса модернизации содержания высшего образования Украины в достижении её нового качества.

Ключевые слова: модернизация образования, качество высшего образования, оценка качества образования.

Demchenko Yu. M. Higher education development in the assessment and quality context.

The article considers the higher education context development for getting its new quality in Ukraine.

Keywords: development of the higher education, higher education quality.